

**Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

ҚАРОР

Аз «__» _____ соли 2014

№ _____ ш. Душанбе

Дар бораи тасдиқ намудани
Низомномаи намунавии хадамоти
(раёсати, шуъбаи, бахши) ҳифзи
меҳнат дар ташкилот

Ҳайати мушовараи Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқи моддаи 16 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳифзи меҳнат» лоиҳаи қарори Ҳайати мушовараи Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи тасдиқ намудани Низомномаи намунавии хадамоти (раёсати, шуъбаи, бахши) ҳифзи меҳнат дар ташкилот)-ро баррасӣ намуда, **қарор мекунад:**

1. Низомномаи намунавии хадамоти (раёсати, шуъбаи, бахши) ҳифзи меҳнат дар ташкилот тасдиқ карда шавад (замима мегардад).

2. Раёсати муносибатҳои меҳнатӣ ва сатҳи зиндагии аҳоли (Раҷабов Р.О.):
- қарори мазкур ва матни Низомномаи намунавии хадамоти (раёсати, шуъбаи, бахши) ҳифзи меҳнат дар ташкилотро дар нашрияти “Шуғл ва муҳоҷират” ва сомонаи вазорат ба таъбъ расонад;
- дар ҳамкорӣ бо Федератсияи иттифокҳои касабаи мустақили Тоҷикистон ва Иттиҳодияи корфармоёни Тоҷикистон бо мақсади фаҳмондадиҳии Низомномаи намунавии хадамоти (раёсати, шуъбаи, бахши) ҳифзи меҳнат дар ташкилот дар вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ семинар - машваратҳо баргузор намояд.

3. Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли (Баротов Б.) қарори Ҳайати мушовараи Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Низомномаи намунавии хадамоти (раёсати, шуъбаи, бахши) ҳифзи меҳнат дар ташкилотро нашр намуда, дастраси шуъба ва бахшҳои Агентии меҳнат ва шуғли аҳолии ВМКБ, вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ гардонад.

4. Хадамоти назорати давлатӣ дар соҳаи меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли (Самадзода Н.А.) бо мақсади таҳкими назорати дохилии қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва татбиқи амалишавии муқаррароти моддаи 16 Қонуни

Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳифзи меҳнат»-дар ташкилотҳо санчишҳоро тақвият баҳшида, аз натиҷааш ҳар нимсола маълумот пешниҳод намояд.

5. Назорати иҷрои қарори мазкур ба зиммаи муовини якуми Вазир Сангинов Э.Н. гузошта шавад.

*Раиси Ҳайати мушовара,
Вазир*

С. Тағойзода

Бо қарори Ҳайати мушовараи Вазорати
меҳнат, муҳоҷират ва шугли аҳолии
Ҷумҳурии Тоҷикистон аз «_28_» августи
соли 2014 № 8 тасдиқ карда шудааст.

«Тасдиқ менамоям»
Роҳбари _____
(корхона, ташкилот ё муассиса)
_____
(ному насаб)
аз «___» _____ 20__

Низомномаи намунавии
хадамоти (шӯъбаи, бахши) ҳифзи меҳнати

_____
(номи корхона, ташкилот ё муассиса)

Низомномаи намунавии
Хадамоти (раёсати, шӯъбаи, бахши) ҳифзи меҳнат дар ташкилот

1. Муқаррароти умумӣ

1. Хадамоти (раёсати шӯъбаи, бахши) ҳифзи меҳнати
_____ (минбаъд – хадамот) мутобиқи
(номи ташкилот)

моддаи 16 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳифзи меҳнат» дар
сохтори _____ таъсис дода шудааст.
(номи ташкилот)

2. Хадамот фаъолияти худро дар асоси Конститутсияи (Сарқонуни)
Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонуни
Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳифзи меҳнат», санадҳои меъёрии
ҳуқуқии амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, санадҳои меъёрии
ҳуқуқии дохилӣ ва ҳамин низомнома ба роҳ мемонад.

3. Мақсади низомномаи мазкур – тартиби гузаронидани дастур доир
ба техникаи бехатарӣ, бехатарии зидди сӯхтор, омӯзиши бехатарии
меҳнат ва санҷиши дониши бехатарии меҳнати кормандони
_____ мебошад.

(номи ташкилот)

4. Низомномаи бо мақсади пешгирӣ намудани чароҳатбардории истехсолӣ, бемориҳои касбӣ, беҳтар намудани шароити меҳнати кормандон ва омӯзиши ҳатмии техникаи бехатарӣ, муҳофизати меҳнат, бехатарии оташнишонӣ ва санҷиши дониши бехатарии меҳнати ҳамаи кормандони _____ таҳия ва тасдиқ гардидааст.

(номи ташкилот)

5. Идоракунии ҳифзи меҳнатро дар ташкилот роҳбари он татбиқ менамояд.

6. Хадамоти ба яке аз роҳбарони ташкилот ки сарпарастӣ соҳаи ҳифзи меҳнат мебошад итоат мекунад.

7.. Ба ўҳдаи хадамот гузоштани вазифаҳое, ки ба салоҳияти он таалўк надорад манъ аст.

8. Дар асоси Низомномаи намунавӣ ташкилотҳо бо назардошти хусусият ва шароити ҳоси худ низомномаи худро таҳия менамоянд.

2. Вазифаҳои Хадамоти ҳифзи меҳнат

9. Вазифаҳои асосии хадамот инҳоянд:

- ташкили кор оид батаъмину иҷрои талаботи ҳифзи меҳнат аз тарафи кормандон;

- танзими фаъолияти зерсохторҳо чиҳати таъмин намудани шароити меҳнати солим ва бехатар;

- такмил додани низоми идоракунии ҳифзи меҳнат;

- татбиқ намудани таҷрибаи пешқадам, тарғиби ҳифзи меҳнат ва гузаронидани тадқиқоти илмӣ оид ба бехатарӣ ва гигиенаи меҳнат;

- маълумотдиҳӣ ва маслиҳатдиҳӣ ба роҳбарон ва кормандони ташкилот оид ба масъалаҳои ҳифзи меҳнат;

- иҷрошавии (риоякунӣ) санадҳои меъёри ҳуқуқӣ оид ба масъалаҳои ҳифзи меҳнат;

- омӯзиш ва паҳн намудани таҷрибаи пешқадам ва тарғибу ташвиқи масъалаҳои ҳифзи меҳнат;

- ташкили тадбирҳои пешгирикунанда оид ба захмбардории истехсолӣ, бемориҳои касбӣ, инчунин кор оиди беҳтар намудани шароити меҳнат.

- созишнома ва шартномаҳои коллективӣ оид ба ҳифзи меҳнат ва санадҳои меъёрии дохилии ташкилот ва муассисаҳо аз ҷониби кормандон

- бо зерсохторҳои ташкилот, аз он ҷумла қисми тиббӣ-санитарӣ, бунгоҳи тандурустӣ, бригадаҳои муҳандисӣ-тиббӣ, дигар муассисаҳои ташкилот (минбаъд зерсохтор), иттифоқҳои касаба ё дигар кормандони мақомоти намояндагӣ ва бо мақомоти давлатии ҳифзи меҳнат, Хадамоти давлатии назорат дар соҳаи меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли, ташҳиси давлатии шароити меҳнат, нозирони меҳнати иттифоқҳои касаба, ташкилотҳои тиббӣ

ва дигар мақомотҳое, ки бо масъалаҳои ҳифзи меҳнат саруқор доранд ҳамкорӣ менамояд.

10. Ба зиммаи ҳадамот чиҳати ташкили қор оид ба ҳифзи меҳнат чунин вазифаҳо гузошта мешаванд:

- таҳлили вазияти шароит ва ҳифзи меҳнат, сабабҳои вайрон кардани қонунҳо дар бораи меҳнат ва ҳифзи меҳнат, ҷароҳатбардорӣ дар истехсолот, бемориҳои касбӣ. Роҳбарии қори ташкилӣ ва методии зерсохторҳо барои таъмини шароити меҳнати солим ва беҳатар;

- таҳия ва татбиқи ҷорабиниҳо оид ба фаъолият ва такмилдиҳии низоми идоракунии ҳифзи меҳнат;

- гузаронидани тафтишу санҷиши (омӯзиш), аз он ҷумла санҷишҳои муштарак бо намояндагони сохторҳои марбута ва бо иштироки намояндаҳои иттифокҳои касаба ё қормандони дигар мақомоти намояндагӣ, вази шароит ва ҳифзи меҳнат, таъминоти санитарӣ- маиши қормандон, риояи талаботи ҳифзи меҳнат ҳангоми гузаронидани равандҳои технологӣ, истифодаи биноҳо, иншоот, дастгоҳҳо, мошинҳо, механизмҳо, дигар таҷҳизот (минбаъд- таҷҳизот), воситаҳои нақлиёт, асбобҳо, олот, воситаҳои ҳифзати коллективӣ ва инфиродӣ;

- якҷоя бо сохторҳо ташкил намудани омӯзиш ва санҷиши дониши қормандон оид ба масъалаҳои ҳифзи меҳнат;

- бо иштироки сохторҳо омода намудани номгӯи дастурамалҳои амалқунанда ва таҳияшаванда оид ба ҳифзи меҳнат;

- санҷидани беҳатарии таҷҳизот, асбобу олот ва ҷойҳои қорӣ;

- **гузаронидани аттестатсияҳои ҷойҳои қорӣ оид ба шароити меҳнат, шаҳодатномақунонии ҳолати санитарӣ- техниқии шароит ва ҳифзи меҳнат;**

- таҳияи барномаҳо, нақшаҳо, ҷорабиниҳо оид ба беҳтаргардони шароит ва ҳифзи меҳнат, пешгирӣ намудани ҷароҳатбардори истехсолӣ ва бемориҳои касбӣ;

- таҷҳизонидани овезаҳои ахборотӣ, гӯшаҳо оид ба ҳифзи меҳнат; дастурдиҳӣ оид ба ҳифзи ;

- тартиб додани рӯйхати касбу вазифаҳо, ки мувофиқи он қоргарон бояд ҳатман аз муоинаи тиббӣ гузаранд;

- омода намудани номгӯи (рӯйхати) касбҳо ва дараҷаҳои қоргарон, ки тибқи қонунгузорӣ ба ҷубронқули аз рӯи шароити меҳнат ҳуқуқ доранд.

- назорат бурдан ба сохтмон ва таъмири биноҳо, иншоотҳо;

- қабули таҷҳизоти ба истифода додашуда, сохтмон ё иншооти таҷдидшудаи (навшуда) истехсолӣ, биноҳои маъмурӣ ва маишӣ ;

- қори қомиссия оиди қабули дастгоҳҳо, агрегатҳо ва дигар таҷҳизот баъд аз таъмир дар қисмати риоя кардани талаботи ҳифзи меҳнат ва назорат аз сифати воситаҳои ҳифзати инфиродӣ;

- иштирок дар кори комиссия оид ба аттестатсияи роҳбарон ва мутахассисони ташкилот;

- иштирок дар кори комиссия оид ба санчиши дониши коркунон вобаста ба масъалаҳои ҳифзи меҳнат;

- иштирок дар тафтиши ҳодисаҳои нохуш дар истехсолот ва бемориҳои касбӣ, таҳия намудани чорабиниҳо барои пешгирии онҳо;

11. Бо иштироки сохторҳо омода намудани пешниҳод оид ба :

- такмил додани системаи идоракунии ҳифзи меҳнат, ҳалли масъалаҳои бехатарӣ ва гигиенаи меҳнат, таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқии дохилӣ;

- татбиқ намудани технология, таҷҳизот, маводу моддаҳои бехатар, воситаҳои муҳофизати коллективӣ, таҷрибаи пешқадам ва корҳои илмӣ оиди ин масъала;

- аз истифода баровардани таҷҳизот, асбобу олати хатарнок ва ба талаботи бехатарӣ номувофиқ;

- омода намудани ҳисоботи давлатии оморӣ ва маълумот оид ба шароит ва ҳифзи меҳнат тибқи шаклҳои муқаррарнамудаи мақомоти омор;

- ба низом даровардани бақайдгирӣ ва нигоҳдории санадҳои меъёрии ҳуқуқии дар ташкилот амалкунанда. Номгӯи намунавии ҳуҷҷатҳои соҳаи хадамоти ҳифзи меҳнат дар Замимаи 1 оварда шудааст.

- таъмин кардани сохторҳо бо санадҳои меъёрии ҳуқуқии зарурӣ, дастурамалҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии дохилӣ, асбобҳои аёнӣ ва маводи таълимӣ оид ба ҳифзи меҳнат;

- омода намудани пешниҳод оид ба натиҷаи бо роҳбарони сохторҳои марбута, бо иштироки намояндаҳои ҳифзи меҳнати иттифоқи касаба ё кормандони дигар мақоми намояндагӣ якҷоя баррасӣ кардани ҳолати рад кардани корманд аз иҷрои кори ба ӯ фармудашуда бо сабаби вучуд доштани хатари бевосита барои ҳаёт ва саломатии ҳудаш ва атрофиёнаш то бартараф намудани он хатар, инчунин дар мавриди ба ӯ надодани воситаи ҳифозати инфиродӣ, ки дар номгӯи воситаҳои ҳифозати инфиродӣ пешбинӣ гардидааст;

12. Бо иштироки зерсохторҳо ташкил намудан ва гузаронидани корҳо оид ба пешгирии вайронкунии талаботи бехатарӣ ва гигиенаи меҳнат, тарғиби масъалаҳои ҳифзи меҳнат, таҷрибаи пешқадами иҷрои бехатари корҳо, аз он ҷумла:

- гузаронидани намоишҳо, муоина - озмунҳо, семинарҳо, машваратҳо, курсҳои такмили ихтисос, мусоҳиба ва дигар чорабиниҳо;

- ташкил намудани гӯшаҳо, овезаҳои ахборотӣ оид ба ҳифзи меҳнат, рӯзномаи деворӣ, лавҳаҳо, истифода намудани чопи камнусха, видео ва кинофилмҳо, радиошунавонӣ, телевизион ва дигар воситаҳои ахбороти омма;

- тайёр намудани лоиҳаҳои фармонҳо ва супоришҳои роҳбари ташкилот оид ба масъалаҳои ҳифзи меҳнат, аз ҷумла барои муайян намудани вазифаҳои функционалии роҳбарони зерсохторҳо оид ба ҳифзи меҳнат, дигар шахсони вазифадор, мутахассисон;

- омода намудани лоихаи дархостҳо ба ташкилотҳои дахлдор дар бораи пешниҳод намудани ахборот, ҳуҷҷатҳо роҷеъ ба ташкили кори ҳифзи меҳнат, равандҳои технологӣ, мавод, моддаҳо, таҷҳизот, воситаҳои ҳифозати коркунон аз омилҳои истехсолии зарарнок ва (ё) хатарнок.

- ташкил кардани машварат оид ба ҳифзи меҳнат ;

- дар муҳлати муайяншуда дида баромадани мурочиати шифоҳӣ ва хаттӣ кормандон оид ба масъалаҳои шароит ва ҳифзи меҳнат, таҳия намудани пешниҳод ба роҳбари ташкилот (роҳбарони зерсохторҳо) барои бартараф намудани нуқсонҳои камбудии дар рафти баррасӣ ошкоргардида инчунин омода кардани ҷавобҳо ба аризадиҳандагон.

13. Масъулият барои саривақт ва бо сифат гузаронидани дастур оид ба масъалаҳои меҳнат ба кормандон:

- масъулият барои саривақт ва бо сифат гузаронидани дастур дар ҷойи кор ва санҷиши дониши талаботи бехатарии меҳнат дар қисматҳои сохтори _____ ба души сардорони шӯъбаҳо (сехҳо, бахшҳо) вогузор (номи ташкилот) карда мешавад;

- масъулият барои гузаронидани дастури муқаддимаӣ ба муҳандис- мутахассис оид ба муҳофизати меҳнат вогузор карда мешавад;

- саривақт гузаронидани дастур ва омӯзиш доир ба бехатарии меҳнати кормандонро дар _____ муҳандиси техникаи бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат ё (номи ташкилот)

корманди техникӣ – муҳандис, ки бо фармони роҳбари _____ ин (номи ташкилот)

ухдадорӣҳо ба зимаи ӯ вогузор шудаанд, пурра назорат мекунад;

- дастур оид ба бехатарии меҳнат ва санҷиши дониши талаботи бехатарии меҳнат тибқи муқаррароти низомнома ба ҳамаи кормандони ба кор қабулшаванда ё шахсони аз як кор ба кори дигар гузаронидашуда дахл дорад. Дастур дар вақти кор гузаронида мешавад;

- якҷоя бо дастур оид ба муҳофизати меҳнат ва санҷиши дониши талаботи бехатарии меҳнат, ки мувофиқи низомнома амалӣ мегарданд, омӯзиш ва аттестатсияи кормандон бо дигар самтҳои бехатарии меҳнат гузаронида мешаванд;

14. Омӯзиши бехатарии меҳнат дар _____ пай дар (номи ташкилот)

пай гузаронида мешавад, аз ҷумла дастури муқаддимаӣ, дастури ибтидоӣ дар ҷойи кор, дастури даврии такрорӣ, дастури ғайринақшавӣ ва дастури мақсаднок (шифоҳӣ, имтиҳон).

Намудҳои дастур, муҳлат ва шахси масъул барои гузаронидани дастур

Намуди дастур	Муҳлат	Шахси масъул

Муқадди мавӣ	Ҳангоми қабул ба кор	_____
Дастури ибтидоӣ дар ҷойи кор	Ҳангоми қабул ба кор	Роҳбари қисмати сохторӣ ё дигар шахси ваколатдор, ки бо фармони роҳбар ин уҳдадориҳо ба зиммаи ӯ вогузор шудаанд
Давраҳои такрорӣ	Барои кормандон - накамтар аз 1 маротиба дар се моҳ	Роҳбари қисмати сохторӣ ё дигар шахси ваколатдор, ки бо фармони роҳбар ин уҳдадориҳо ба зиммаи ӯ вогузор шудаанд.
Ғайринак - шавӣ	а) ҳангоми тағйирёбии санадҳои меъёрӣ, ки муҳтавои талаботи ҳифзи меҳнат, инчунин дастурамал оид ба муҳофизати меҳнат доранд; б) ҳангоми тағйирёбии равандҳои технологӣ, таҷҳизот; в) ҳангоми ба таври ҷиддӣ вайрон намудани талаботи ҳифзи меҳнат аз тарафи кормандон; г) бо талаби шахсони мансабдори мақомоти давлатии назорат; д) ҳангоми танаффус дар вақти кор (барои корҳои шароиташон зиёновар ё хатарнок-зиёда аз 30 рӯзи тақвимӣ, барои корҳои дигар - зиёда аз ду моҳ)	Роҳбари қисмати сохторӣ ё дигар шахси ваколатдор, ки бо фармони роҳбар ин уҳдадориҳо ба зиммаи ӯ вогузор шудаанд.
Мақсаднок	а) ҳангоми анҷом додани корҳои, ки як маротиба анҷом дода мешаванд; б) ҳангоми бартараф намудани оқибатҳои садама, офатҳои табиӣ; в) ҳангоми анҷоми корҳои, ки бо рухсатнома ба расмият дароварда мешаванд; г) ҳангоми гузаронидани чорабиниҳои оммавӣ дар	Роҳбари қисмати сохторӣ ё дигар шахси ваколатдор, ки бо фармони роҳбар ин уҳдадориҳо ба зиммаи ӯ вогузор шудаанд.

	ташкилотҳо	

15. Дастури муқаддимавӣ

Мақсад ба кормандони нав ба кор қабулшуда фаҳмонидани вазифаҳои онҳо оид ба риояи интизоми истеҳсоли ва меҳнатӣ, шинос намудан бо хусусиятҳои кори _____, шартҳои умумии бехатарии

(номи ташкилот)

меҳнат ва муқаррароти асосии қонунгузори доир ба муҳофизати меҳнат мебошад.

Дастури муқаддимавӣ ба ҳамаи кормандони нав ба кор қабулшуда, новобаста аз маълумот, собиқаи кори ва вазифа доир ба ҳамин ихтисос, бо кормандони муваққатӣ, кормандони дар сафари хизматибуда, ки барои иҷрои вазифаҳои истеҳсоли омадаанд, аз ҷониби масъулин хонандагон ва донишҷӯён, ки ба таҷрибаомӯзӣ омадаанд, қоромӯзон гузаронида мешавад.

Дастури муқаддимавиро муҳандис оид ба муҳофизати меҳнат ё шахсе, ки тибқи фармон ин уҳдадориро ба зиммаи ӯ вогузор шудаанд, мегузаронад.

16. Дастури ибтидоӣ дар ҷойи кор

Дастури ибтидоӣ дар ҷойи кор то оғози фаъолияти истеҳсоли гузронида мешавад:

— бо ҳамаи шахсони нав ба кор қабулшудаи _____;

(номи ташкилот)

— бо кормандони аз як қисмати сохторӣ ба қисмати дигар гузаронидашуда;

— бо кормандоне, ки кори навро барои онҳо анҷом медиҳанд, барои иҷрои вазифаҳои истеҳсоли ба сафари хизмати омадагон ва кормандони муваққатӣ;

— бо донишҷӯён ва хонандагоне, ки барои таҷрибаомӯзӣ омадаанд ва қоромӯзон.

Дастури ибтидоӣ дар ҷойи кор аз ҷониби роҳбари қисмати сохторӣ, ки корманд ба он ҷо қабул шудааст, гузаронида мешавад.

Дастури ибтидоӣ дар ҷойи кор дастурҳо оид ба муҳофизати меҳнат, техникаи бехатарӣ, бехатарии зидди сӯхтор мувофиқи ихтисос ва намудҳои кор гузаронида мешаванд.

Дастури ибтидоӣ дар ҷойи кор бо ҳар як корманд ба таври инфиродӣ гузаронида мешавад. Дастури ибтидоӣ бо гурӯҳи одамон, ки техникаи якхеларо истифода мебаранд, ба таҷҳизоти ба ҳамдигар монанд хизмат мерасонанд ва шароити кори ҳаммонанд доранд, имконпазир аст.

Кормандон баъди санҷиши шифоҳии дониши назариявии талаботи муҳофизати меҳнат, техникаи бехатарӣ, бехатарии зидди сӯхтор ва беҳдошти истеҳсоли ба кор роҳ дода мешаванд.

Оид ба гузаронидани дастури ибтидоӣ дар ҷойи кор бақайдгирӣ сурат мегирад:

а) дар дафтари бақайдгирии дастури ибтидоӣ дар ҷойи кор бо имзои ҳатмии дастургиранда ва дастурдиҳанда;

б) дар варақаи назоратии гузаштани омӯзиши усулҳои бехатарии меҳнат.

Дастур бо санҷиши дониши гирифтаи корманд аз ҷониби шахси омӯзишдиҳандаи дастур ба таври шифоҳӣ анҷом дода мешавад.

17. Дастури такрорӣ давравӣ

Дастури такрорӣ оид ба техникаи бехатарӣ тибқи барномаи дастури муқаддимаӣ, барои ҳамаи кормандон новобаста аз ихтисос, собиқаи корӣ ва таҷриба гузаронида мешавад.

Дастур дар шакли сӯҳбат, бо таҳлили муфассали ҳолатҳои вайрон намудани қоидаҳои ТБ, беҳдошти истеҳсоли, инчунин оқибатҳои онҳо баргузор мешавад. Дастур аз тарафи роҳбари қисмати сохторӣ гузаронида мешавад.

Дастури такрорӣ ба таври инфиродӣ ё бо гурӯҳи кормандон, ки техникаи якхеларо истифода мебаранд, ба таҷҳизоти ба ҳамдигар монанд хизмат мерасонанд ва шароити кори ҳаммонанд доранд, гузаронида мешавад.

Дастур бо санҷиши дониши гирифтаи корманд аз ҷониби шахси омӯзишдиҳандаи дастур ба таври шифоҳӣ анҷом меёбад.

Оид ба гузаронидани дастури такрорӣ дар ҷойи кор дар дафтари бақайдгирии дастур дар ҷойи кор бо имзои ҳатмии дастургиранда ва дастурдиҳанда бақайдгирӣ сурат мегирад;

17. Дастури ғайринақшавӣ

Дастури ғайринақшавӣ дар ҳолатҳои зерин гузаронида мешавад:

— ҳангоми татбиқи стандартҳо, қоидаҳо, дастуруламалҳо оид ба муҳофизати меҳнати нав коркардшуда, инчунин тағйиротҳо нисбат ба онҳо;

— ҳангоми тағйиротҳои раванди технологӣ, ивазшавӣ ё навсозии таҷҳизот, асбобҳо, ашёи ибтидоӣ, маводҳо ва дигар омилҳо, ки ба бехатарии меҳнат таъсир мерасонанд;

— ҳангоми аз ҷониби кормандон вайрон намудани талаботи бехатарии меҳнат, ки ба чароҳатбардорӣ, садама, тарқиш, сӯхтор ё захролудшавӣ оварда мерасонанд;

— бо талаботи мақомоти назоратӣ;

— ҳангоми танаффус дар вақти кор – барои корхое, ки талаботи иловагии (баланди) бехатарии меҳнат зиёда аз 30 рӯзи тақвимӣ, аммо барои корҳои боқимонда 60 рӯзи тақвимӣ нишон дода шудааст.

Дастури ғайринақшавӣ бо ҳар як корманд ба таври инфиродӣ ё бо гурӯҳи кормандони як қисмати сохторӣ гузаронида мешавад. Ҳаҷм ва мазмуни дастур дар ҳар як ҳолати мушаххас вобаста аз сабаб ва вазъият, ки зарурати баргузори онро ба миён овардааст, муайян карда мешавад.

Дастури ғайринақшавиро роҳбари қисмати сохторӣ мегузаронад.

Оид ба гузаронидани дастури ғайринақшавӣ дар дафтари бақайдгирии дастур дар ҷойи кор бо имзои ҳатмии дастурдиханда ва дастургиранда бақайдгирӣ сурат мегирад.

18. Дастури мақсаднок

Ҳангоми анҷом додани корҳои якмаротибагӣ, ҳангоми бартараф намудани оқибатҳои садама ва офатҳои табиӣ анҷоми корҳо бо руҳсатнома барасмият дароварда мешаванд, ҳангоми гузаронидани ҷорабиниҳои оммаӣ дар ташкилотҳо гузаронида мешавад.

Тартиби омӯзиши беҳатарии меҳнат ба роҳбарони ҷамъият

Роҳбарони ҷамъият, шӯъбаҳо ва муҳандиси ҲМ ва ТБ доир ба муҳофизати меҳнат дар доираи уҳдадорихои вазифавиашон ҳангоми ба кор қабул шудан, омӯзиши махсусро мегузаранд, минбаъд — аз рӯи зарурат на камтар аз як маротиба дар се сол.

Роҳбарони нав ба кори роҳбарӣ таъиншуда ба фаъолияти мустақилона баъди аз тарафи корфармо бо уҳдадорихои вазифавӣ (ё шахси аз сӯи вай ваколатдор) шинос намуданашон, аз ҷумла ҳифзи меҳнат, бо санадҳои меъёрии дохили ҷамъиятии амалкунанда, ки тартиботи ташкили корро оид ба ҳифзи меҳнат ба низом даровардааст, шароити меҳнат дар объектҳои ба онҳо боваркардашуда (қисматҳои сохтории ҷамъият) роҳ дода мешаванд.

19. Тартиби омӯзиши беҳатарии зидди сӯхтор

Дастури зидди сӯхтор – ин ба самъи кормандон расонидани талаботи асосии беҳатарии зидди сӯхтор, омӯзиши равандҳои технологияи истехсолот, таҷҳизот, воситаҳои муҳофизати зидди сӯхтор ва ҷорачӯӣ намудан дар ҳолатҳои сарзадани сӯхтор мебошад.

3. Назорат кардани ҳифзи меҳнат аз ҷониби Хадамот

20. Хадамот назорат ва иҷрои корҳои зеринро мебарад :

- риояи қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёри ҳуқуқӣ оиди меҳнат ва ҳифзи меҳнат, дастурамалҳо, санадҳои меъёрии ҳуқуқии дохили оид ба ҳифзи меҳнат;

- аз ҷониби шахсони вазифадор ва дигар кормандон иҷро кардани вазифаҳои функционалӣ оид ба ҳифзи меҳнат, ки дар низоми идораи ҳифзи меҳнат ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии дохили пешбинӣ гардидааст;

- ба қонунгузориҳои ҳифзи меҳнат мутобиқат намудани санадҳои меъёрии ҳуқуқии дохилии қабулгардида. Дар мавриди ошкор намудани ихтилофи ҷунин санадҳо бо қонунгузориҳои самти меҳнат ва ҳифзи меҳнат ҳадамот барои бартараф кардани онҳо мутобиқи тартиботи муқарраршуда пешниҳод медиҳад;

- қарорҳои (фармонҳо, амрҳо, дастурҳо, таъинот) мақомоти давлатии ҳифзи меҳнат, назорат ва санҷиш, ташҳиси давлатии шароити меҳнат, ташкилоти болоӣ, пешниҳодҳои нозироти меҳнати иттифоқҳои касаба;

- чорабиниҳо оиди беҳтар намудани шароит ва ҳифзи меҳнат, ки дар барномаҳо, нақшаҳо, шартномаҳои коллективӣ, нақшаи чорабиниҳо оиди ҳифзи меҳнат, дигар чорабиниҳо барои ташкили шароити меҳнати солим ва беҳатар, пешбинӣ шудаанд;

- ба қоидаҳо ва меъёрҳои ҳифзи меҳнат мувофиқат намудани таҷҳизот, асбоб, олот, воситаҳои нақлиёт, дастгоҳҳои барқӣ, биноҳо ва иншоот, мавод, ашё ва моддаҳои кимиёвӣ, раванди технологӣ, воситаҳои ҳифзи инфиродӣ ва коллективӣ, ҳуҷҷатҳои истифодабарии мавҷуда;

- саривақт гузаронидани муоинаи техникӣ, озмоишҳо, шаҳодатномакунонии техники таҷҳизот, воситаҳои Ҳимоя;

- самаранокии корҳои системаҳои ҳавотозакунӣ (аспирационӣ) ва шамолдиҳӣ;

- ҳолати воситаҳои ҳифозати коллективӣ;

- ташкили ҷойҳои корӣ ва иҷрои корҳо мутобиқи талаботи ҳифзи меҳнат;

- сари вақт гузаронидани аттестатсияи ҷойҳои корӣ оиди шароити меҳнат, шиносномакунонии ҳолати шароити санитарӣ-техникӣ ва ҳифзи меҳнат, аз рӯи натиҷаи он омода намудан ва гузаронидани чорабиниҳо оиди шароит ва ҳифзи меҳнат мутобиқи талаботи ҳифзи меҳнат;

- сари вақт таъмин кардани кормандон бо воситаҳои Ҳимояи инфиродӣ, истифодабарии онҳо, нигоҳдории (ҳифз, додан, шустан, тоза кардан, хушккундан, безарар гардондан, таъмир ва ғайра) мутобиқи Қоидаи таъмин кардани кормандон бо воситаҳои Ҳимояи инфиродӣ.

- таъмин кардани кормандон бо воситаҳои шусташӯӣ ва безараргардонӣ ва дуруст истифода бурдани онҳо мутобиқи Қоидаи таъмин намудани кормандон бо воситаҳои шусташӯӣ ва безараргардонӣ;

- таъмини кормандон бо биноҳои санитарияи маишӣ мутобиқи меъёри амалкунанда;

- ҳолати санитарӣ-гигиени биноҳои истехсолӣ, ёридиҳанда ва маишӣ;

- дар зерсохторҳо мавҷуд будани дастурҳои амалкунанда оиди ҳифзи меҳнат, сари вақт боздид намудани онҳо ва таҳия кардани дастурамалҳои нав;

- сари вақт ва босифат гузаронидани омӯзиш, санҷиши дониш, ҳамаи намудҳои дастури коркунони ҳифзи меҳнат мутобиқи талаботи санадҳои меъёрҳои ҳуқуқӣ, ки масъалаҳои тайёри (омӯзиш), бозомӯзӣ, таҷрибаомӯзӣ, дастурдиҳӣ, такмили ихтисос ва санҷиши дониши коркунони ҳифзи меҳнатро танзим мекунанд;

- аз муоинаи тиббӣ гузаштани кормандон мутобиқи Тартиби гузаронидани муоинаҳои тиббӣ ҳангоми ба кор қабул намудан ва муоинаҳои тиббии даврагӣ, ки бо фармоиши Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 25 март соли 2011, № 146 тасдиқшуда ;

- сари вақт ва дуруст додани ҷубронпулӣ ба коркунон аз рӯи шароити меҳнат (ройгон додани хӯроки табобатӣ- профилактикӣ, шир ё озуқаворӣ баробарарзиш, рӯзи кори кӯтоҳ ва рухсатии иловагӣ барои кор дар шароити зарарнок ва дигар намудҳои ҷубронпулӣ);

- риоя намудани талаботи қонунгузорӣ оиди ҳифзи меҳнати занон ва коргароне, ки аз синнашон 18- сола хурдтар ҳастанд;

- риоя намудани Тартиби тафтиш ва бақайдгирии ҳодисаҳои нохуш дар истехсолот ва бемориҳои касбӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудааст; андешидани чораҳо барои барҳам додани сабабҳои ҳодисаҳои нохуш дар истехсолот, бемориҳои касбӣ (дар асоси ҳуҷҷатҳои тафтиши ҳодисаҳо) тақозо дорад;

- дуруст харҷ кардани маблағ ва захираҳои моддӣ, ки барои иҷрои чорабиниҳо оид ба беҳтар намудани шароит ва ҳифзи меҳнат таъин гардидаанд.

4. Ҳуқуқи коркунони хадамот

21. Коркунони хадамот ҳуқуқ доранд:

- дар зерсохторҳо оид ба вазъияти шароити меҳнат, риояи талаботи ҳифзи меҳнат санчиш (тадқиқот) гузаронанд, дар доираи салоҳияти худ бо ҳуҷҷатҳои ҳифзи меҳнат шинос шаванд;

- аз роҳбарони сохторҳо, дигар шахсони вазифадор талаб кардан ва гирифтани маълумоти зарурӣ оиди масъалаҳои ҳифзи меҳнат, талаб намудани баёноти ҳатмӣ аз шахсони вазифадор ва дигар кормандоне, ки ба вайрон намудани талабот оиди ҳифзи меҳнат роҳ додаанд.

- ба роҳбарони зерсохторҳо, дигар шахсони вазифадор мутобиқи шакли замимаи 2 барои иҷроӣ таъиноти ҳатмӣ додан ва иҷрои онро назорат кардан. Таъинот дар намуди номгуӣ чорабиниҳои тартиб дода мешавад, ки барои баргараф намудани қонунвайронкунӣ дар соҳаи меҳнат ва ҳифзи меҳнат, таъмини шароити солимӣ ва беҳатари меҳнат нигаронида шудааст.

Ҳуқуқи бекор кардани таъинот ё иҷро кардани нуктаҳои алоҳидаи он, инчунин ба муҳлати дигар гузаронидани иҷрои онҳоро роҳбари ташкилот ва ё муовинаш, ки хадамот ба ӯ тобеъ мебошад дорад. Қарори ба хулоса қабулшуда оид ба масъалаи мазкур бояд сана, таърихи руз ва имзо дошта бошад.

Иҷрои чорабиниҳои дар санадҳо, китоби назорати вазъи ҳифзи меҳнат ва дигар ҳуҷҷатҳои дахлдор дарҷгардида, ки аз ҷониби Хадамот дар натиҷаи гузаронидани санчишҳо иҷро гардидааст, ҳатмӣ мебошад.

- бо таъинот боздоштани (манъ кардан) истифодабарии таҷҳизот, асбобҳо, олот, воситаҳои нақлиёт, иҷрои кор (расонидани хизмат) ҳангоми ошкор намудани камбудихо, ки ба ҳаёт ё саломатии коргарон ва атрофиён хатар доранд;

- бо тартиби муқарраргардида дар бораи аз кор дур намудани коргаре, ки ба кор дар ҳолати мастӣ аз шароб, маводи нашъаовар ва токсикӣ омадааст, коргаре, ки тайёрии касбии мувофиқ, аз ҷумла оиди ҳифзи меҳнат надорад, аз санчиш оид ба масъалаҳои ҳифзи меҳнат нагузаштааст, воситаҳои ҳифозати инфиродиро, ки беҳатарии меҳнатро таъмин менамояд истифода намебарад, тибқи муқаррароти қонунгузорӣ аз ташхиси тиббӣ нагузаштааст, пешниҳод намояд.

- бо розигии роҳбари корхона, роҳбарони сохторҳои зертобеъ ҷалб намудани мутахассисон (бо розигии онҳо) ба санчиши шароит ва ҳифзи меҳнат, ҳалли дигар масъалаҳои, ки ба салоҳияти хадамот дохиланд;

- ба роҳбари корхона ҷихати ҳавасмандгардони кормандон барои кори фаъолона дар самти ҳифзи меҳнат, инчунин барои ба ҷавобгарӣ кашидани шахсони вазифадор ва дигар кормандон барои вайрон кардани қонун оид ба меҳнат, қоида ва меъёрҳои ҳифзи меҳнат, дастурамалҳои оиди ҳифзи меҳнат, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии дохилӣ, тақлифҳои пешниҳод намояд;

- бо супориши роҳбари корхона ва ё муовине, ки ҳадамот ба ӯ тобеъ мебошад, манфиатҳои корхонаро оиди масъалаи ҳифзи меҳнат дар дигар корхонаҳо намояндагӣ мекунад;

- барои иҷро намудани вазифаҳои худ ҳар вақт беамониат ворида биноҳои истеҳсолӣ, ёрирасон ва маишии сохторҳо гардад;

- ба корфармо дар бораи беҳтар намудани шароит ва ҳифзи меҳнати кормандон, камшавии хатарнокии касбӣ, пешгирии ҷароҳатбардориҳои истеҳсолӣ ва бемориҳои касбӣ тақлифҳои пешниҳод намояд.

5. Масъалаҳои, ки бо ҳадамот мувофиқа карда мешаванд

22. Бо ҳадамот мувофиқа карда мешаванд:

- ҳуҷҷатҳои таҳияшавандаи лоиҳавӣ, конструкторӣ, технологӣ, техникӣ ва дигар ҳуҷҷатҳои марбути муҳофизати меҳнат барои татбиқ намудан дар ташкилотҳо ;

- лоиҳаи фармонҳо, дастурҳо, ки ба таъмини шароити меҳнати солим ва беҳтариҳои меҳнат дахл доранд, барномаҳо, нақшаҳо, ҷорабиниҳо оиди беҳтар намудани шароит ва ҳифзи меҳнат, пешгирии ҷароҳатбардориҳои истеҳсолӣ ва бемориҳои касбӣ;

- тағйироту иловаҳои ба шартномаи коллективӣ воридшаванда оиди ҳифзи меҳнат ;

- лоиҳаи дастурҳо, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии дохилӣ оид ба ҳифзи меҳнат.

6. Ташаккули Ҳадамот

22. Сохтор ва шумораи кормандони ҳадамот аз ҷониби роҳбари ташкилот мутобиқи талаботи қонунгузорӣ оиди меҳнат ва ҳифзи меҳнат (вобаста ба шумораи кормандон, хусусият ва дараҷаи хатари омилҳои муҳити истеҳсолӣ ва ҷараёни меҳнат, мавҷуд будани намудҳои хатарнокии фаъолият, истеҳсолот ва иншоот), вазифаҳо ва функсияҳои ҳадамот тибқи нишондоди ҳамин Низомномаи намунавӣ муайян карда мешавад.

23. Дар ташкилотҳои соҳаи истеҳсолӣ дар мавриди зиёда аз 100 нафар будани шумораи кормандон ва дар ташкилотҳои дигар соҳаҳои фаъолият – зиёда аз 200 нафар будани кормандон (минбаъд-меъёрҳои заминавӣ) аз ҳисоби шахсони омодагии зарурӣ дошта (ба ҷадвали воҳидҳои корӣ вазифаи мутахассис оиди ҳифзи меҳнат дохил карда мешавад) ҳадамот таъсис дода мешавад .

24. Дар мавриди 250 нафар ва зиёда аз он будани шумораи кормандон дар ташкилот теъдоди ҳайати кормандони ҳадамот мутобиқи меъёрҳои тасдиқнамуда, муайян карда мешавад.

25. Дар ташкилотҳое, ки шумораи коргарон аз меъёри заминавӣ камтар мебошад роҳбари ташкилот қарорро дар бораи таъсис додани хадамот (ба чадвали воҳидҳои корӣ дохил кардани вазифаи мутахассис оиди ҳифзи меҳнат) вобаста ба мавҷуд будани намудҳои хатарнокии фаъолият дар истеҳсолот ва иншоот, хусусият ва дараҷаи хатарнокии омилҳои муҳити истеҳсолӣ ва чараҳои меҳнат ё дигар омилҳо, ки ба бехатарии меҳнат таъсир мерасонанд, қабул мекунад.

26. Дар мавриди аз меъёри заминавӣ кам будани шумораи коргарон ва дар ташкилот вучуд надоштани мутахассис оид ба ҳифзи меҳнат вазифаи мазкур мутобиқи қонунгузорӣ ба зиммаи мутахассиси дигар (баъди омӯзондан ва санҷиши донишаш) ё муовини роҳбари ташкилоте, ки барои ташкили кори ҳифзи меҳнат масъул аст, гузошта мешавад.

27. Мувофиқи шартнома, ки байни ду ва зиёда аз он ташкилотҳо баста шудааст, ё дар асоси фармони ташкилоти болоӣ имкон дорад барои якчанд ташкилоти самти фаъолиятшон якхела хадамоти умумӣ таъсис дода шавад.

28. Барои гузаронидани машварат, иҷрои кор оиди ташкили ҳифзи меҳнат ташкилот метавонад мутахассисони алоҳидае, ки дар ин соҳа хизмат мекунанд, ҷалб намояд.

29. Ҳангоми мавҷуд набудани хадамот дар ташкилот роҳбарро аз масъулияти ташкил намудани кор ва иҷроиши назорат оид ба ҳифзи меҳнати кормандон мутобиқи ҳамин Низомномаи намунавӣ озод намекунад;

30. Тибқи муқаррароти қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон ба вазифаи роҳбари хадамот, мутахассис оид ба ҳифзи меҳнат шахсоне таъин карда мешаванд, ки ҷавобгӯи талаботи тахассусӣ бошанд.

31. Санҷиши дониши кормандони хадамот ва шахсоне, ки вазифа ба зиммашон гузошта шудааст оид ба масъалаҳои ҳифзи меҳнат тибқи тартиби муқарраргардида на дертар аз як моҳ аз рӯзи ба вазифа таъин шудан, гузаронида мешавад. Минбаъд чунин санҷиш на камтар аз як маротиба дар се сол гузаронида мешавад.

32. Фаъолияти хадамот танҳо дар ҳолати барҳам хӯрдани ташкилот қатъ мегардад.

7. Ташкили кори Хадамот

33. Роҳбари ташкилот вазифадор аст, ки шароити зарурии кори кормандони хадамотро барои иҷрои вазифаи мансабӣ ва ваколатҳояш, ки дар Низомномаи намунавӣ нишон дода шудааст фароҳам орад ва мунтазам баланд бардоштани дараҷаи ихтисси онҳоро таъмин намояд.

34. Ташкили кори кормандони хадамот пешбинӣ менамояд, ки мувофиқи мансаби ишғолкардааш ба ҳар кадоми он оид ба ҳифзи меҳнат вазифаи муайян вогузор карда шавад.

35. Ба коркунони хадамот бояд шароити мувофиқи корӣ ташкил карда шавад, аз он ҷумла:

-таъмин кардан бо утоқи корӣ, меҳел ва асбобу анҷом (бо имкони қабули шахрвандон, гузаронидани ҷаласаҳо ва нигоҳдорию ҳуҷҷатҳо) ;

-таъмин кардан бо компютер ва дигар таҷҳизоти ҳозиразамон, воситаҳои техникии алоқа ва назорати шароити ҳифзи меҳнат, адабиёти зарурии меъёрии ҳуқуқӣ ва маълумотномавӣ оиди ҳифзи меҳнат.

8. Роҳбари Хадамот

36. Роҳбари хадамот:

- аз тарафи роҳбари корхона ба вазифа таъин ва аз вазифа озод карда мешавад;

- корро ташкил менамояд, вазифаҳоро байни коркунони хадамот тақсим мекунад, дастурамали вазифавии онҳоро таҳия менамояд, ба фаъолияти онҳо назорат мекунад, барои иҷрои вазифаҳои мансабиашон нисбати ба кор таъин кардан ва аз кор озод кардан, ҷазои интизомӣ ва ё мукофот додан тақлиф пешниҳод мекунад.

9. Назорат ва масъулият

37. Ба фаъолияти хадамот роҳбари ташкилот, хадамоти ҳифзи меҳнати ташкилотҳои болоӣ, мақомоти дахлдори идораи давлатии ҳифзи меҳнат, назорат ва санчиш мебарад.

38. Барои иҷрои вазифа ва функцияҳои ба зиммаи Хадамот гузоштаи ҳамин Низомномаи намунавӣ роҳбари корхона масъул мебошад.

39. Кормандони хадамот барои иҷрои вазифаҳои хизматии худ, ки дар низомномаи хадамоти ҳифзи меҳнати ташкилот ва дастурамалҳои вазифавиашон муқаррар шудааст, масъулиятро доро мебошанд.